

ACC. N:R. M. 10445: 1-3.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Teol. stud. N. A. Svensson
Härad: Norra Åsbo Adress: Box 316, Örkelljunga
Socken: Örkelljunga Berättat av: Skyttelmakare F. Larsson
Uppteckningsår: 1946 Född år 1869 i Sonnarp, Örkelljunga

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör:

Backstugor	s. 1.
Potatissättning	s. 2.
Peter Katt	s. 3.
Paulus dag.	s. 2.
Tomas dag	s. 2.
Om fiske	s. 2.
Skogssnuan	s. 2-3.
Skydd mot otyg	s. 3.
Socknens ungdom	s. 3.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10445:1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Backstugor. I Järnblåst skulle jag kunna räkna upp 20 hålor till gamla backstugor. Det var småfolket, som grävde sådana jordhyttor i backarna. t. ex. gamla soldater, som varit med vid Leipzig. De hade stora barnkullar och voro mycket fattiga. --- Stugorna var inredda på samma sätt. De delades på mitten av en tunn brädvägg. Ena delen utgjordes av "stuan", som var det enda rum man hade, och den andra delen var kostall, reås kapsbod och vedbod på en gång. I denna del av huset fanns ej något fönster, utan man måste lysa sig med ljus därinne. Möjligen fanns en liten glugg. Något glas fanns dock ej i denna, utan endast en brädlapp, som var fäst med ett spik, och var vridbar. Senare använde man riktiga gångjärn, ofta gjorda ev en kaserad hästsko. I det mörka rummet var också den öppna spisen. -- Men måste ha varmt i stuan också. Därför hade man en upp och nedvänd gryta, ca. $\frac{1}{2}$ m i diam., som var fastmurad vid skorstensfoten. Under grytan var en fördjupning med plats för bränsle, och inåt var förbindelse med skorstenen. Så eldade man under grytan, så att den kunde bli alldeles röd. Detta var mycket vanligt i de fattigaste backstugorna. I stugan fanns vanligen ett fönster åt söder med grönt glas i bkyinfattning, och ett litet fönster i sidoväggen. Fördenskullvar det grävt liksom en ränna i backen utanför. -- Loftet utgjordes vanligen av s.k. utlöpor, d. v. s. de tunna skalkarna, som blev över när man sågade timret. Barken satt på, men när den blivit riktigt torr trillade den ofta av. Inredningen utgjordes av s.k. himlasäng med skåp vid gaveln, ugnsbänk, väggfasta bänkar, bord och ett par arebenta stolar.

ACC. N:R M.10445:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Potatissättning. I Tvillingarna skulle potatisen sättas, så menade man att där blev många tvillingpotatis.

Peter Katt. Man menade att Peter Katt kastade en varm sten i jorden så att det töa lika mycket under jorden, som solen ovanpå. Det var den 22 februari.

Paulus dag. Om det regnade den dagen blev det ett dåligt år. Det hade särskilt med årets gröda att göra. Det var den 25 januari.

Tomas dag. Tomasdagen var der mycket man inte fick göra, för då blev husen tomma.

Om fiske. När enbuskarna rök lekte gäddorna. Längre fram lekte braxen. --- När isen börja lossna hade vi lagt upp tjärbränne av mossastubbar vid sjöarna. En vacker vårkväll, innan isen helt gått upp brukade vi så fara ut på Kroksjön och ljustra. Hela familjen följde med ner till sjön och såg när vi for ut med båtarna. Det var så vackert. På ekan hade man gjort ett galler, som sköt utanför båtens akter och där eldade man. En stod så med ljustret och högg fisken. Det var särskilt ål och gäddor vi fångade på det viset. Vi höll på ett par tre toimmor om kvällen, vabliken i mitten av mars. Detta pågick varje år när jag var mindre.

Skogssnuan. Min fars syster Pernilla som var gift med Paul Gudmundson, f. omkr. 1825, berättade för mej, att hon sett skövsnuan i ett bögehult intill Järnblåst. Hon var mycket vacker och skrattade, så att det

ACC. N:R M. 10445:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ekade i hela bokskogen. Men Pernilla var i sällskap med en bror, och hon trodde att skövsnuan ville åt honom. Sedan vände hon ryggen till och sprang. Hon var ihålig i ryggen.

Skydd mot otyg. För att skydda sig mot bäckamannen och maran satte man ett gammalt, ju äldre desto bättre, hjul i dörren. Då kunde maran eller bäckamannen inte komma in, för då måste han springa runt huset lika många gånger som hjulet hade gått runt, och innan dess var det morgon. Det var särskilt när vi hade folk till hösten. -- Mor har berättat det.

Socknens ungdom brukade träffas på marknaderna i Örkelljunga eller vid kyrkbesöken. När det var sist-mässa ($\frac{1}{2}$ 2) var det särskilt mycket ungdom i kyrkan, eftersom de då kunde ha sällskap på hemvägen, i synnerhet när det skymde fort. De gamle gick oftast till förstmässan. --- Äktenskapstorget kallade man platsen utanför Johanssons Gästis, ungefär där apoteket nu ligger. Det var för att man där brukade träffas efter kyrkan och stifta bekantskap med varandra. -- Vid lysningen skulle brudens far följa med till prästen.